

PREDGOVOR: VIDOVI UČITELJSKE PROFESIJE

Florian H. Müller & Marko Palekčić

Predstojeći je broj koncipiran s težištem na izabranim temama iz trenutne rasprave o profesionalizaciji učiteljica i učitelja.

Posljednjih se godina učiteljska profesija u javnoj raspravi – između ostalog i u okviru međunarodnih poredbenih studija – našla u središtu kritike i zanimanja. Viđenje je da učiteljice i učitelji sami trebaju predstavljati bitan ključ za genezu učeničkih znanja i vještina. I znanstveno je istraživanje (iznova) otkrilo učitelja kao važnu sastavnicu u kompleksu učenja i razvoja učeničkih kompetencija. Učiteljske kompetencije, osobine ličnosti ili učiteljska uvjerenja (beliefs) sistematiziraju se, definiraju i empirijski istražuju ne samo kao rezultat studija PISA i TIMSS (usp. npr. Baumert & Kunter, 2006; Blömeke, Kaiser & Lehmann, 2008; Oser & Oelkers, 2001). Pritom su u novije vrijeme provedene i obuhvatne intervencije u obrazovni sustav s ciljem razvoja učiteljskih kompetencija na terenu te njihovog trajnog uvođenja u sustav (usp. npr. Krainer, 2007; Prenzel & Ostermeier, 2003). Kontroverzna nije samo rasprava o pitanju koja znanja i vještine, emocionalni i motivacijski vidovi te koji stavovi ili mišljenja su relevantni za profesionalno učiteljsko djelovanje, već i kako ih je, gdje i kada te u kakvom međuodnosu moguće i potrebno steći (vidi npr. Neuweg, 2008).

U ovom broju donosimo kao primjer neke od tih aktualnih smjerova rasprave o profesionalizaciji učitelja.

Jednoj od osnovnih tema učiteljske izobrazbe i usavršavanja posvetio se *Georg H. Neuweg* u svome prilogu „Osnove učiteljske kompetencije“. U prilogu se prvo tematizira značaj stručnog znanja i važnost osobnosti pri izučavanju učiteljske profesije. U središnjem dijelu članka Neuweg sistematizira i analizira dane koncepte učiteljskih kompetencija i njihovo usvajanje na osnovi odnosa između „znanja“ i „vještina“.

Lutz Koch kritizira trenutnu usmjerenost „učiteljskih osobina“ na standardno orijentirane kompetencijske modele. Središnje, „nekvantitativne učiteljske osobine“ poput iskustva, refleksije i samostalnosti ističu se i analiziraju na osnovi humanističkoznanstvenog razumijevanja.

Florian H. Müller, Irina Andreitz i Marko Palekčić posvetili su se razmjerno novom području odgojne znanosti odnosno pedagoške psihologije, naime okvirnim uvjetima, procesima i posljedicama individualno određene motivacije učiteljica i učitelja. U empirijskom istraživanju ispituju koliko unutar jedne mjere za razvoj nastave i škole čimbenici podrške i zabrane ovise o samoodređenju učitelja i kako korespondiraju s oblikovanjem nastave i učeničkim samoodređenjem.

U svome prilogu *Jörn Schützenmeister* analizira u kojoj mjeri konsekutivni dodiplomski i diplomski učiteljski studiji vode – kako se to često postulira – k jačoj poslovnoj mobilnosti. Primjenom studija o njemačkoj izobrazbi učitelja te učiteljskoj profesionalnosti kao i uključivanjem nalaza o poslovnoj mobilnosti učitelja kritički se rasvjetljuje polivalentno usvajanje novo strukturirane izobrazbe učitelja.

Gerhard Tulodziecki prikazuje u svome prilogu kako koncept jedne „teorijski vođene analize, razvoja i evaluacije primjera iz nastave“ može biti postupak kojim se u izobrazbi učitelja postavljaju kompetencije koje omogućuju učinkovitu i razvojno poticajnu nastavu. Autor polazi od stajališta da odgovarajući analitičan, izradiv i/ili probno-evaluativan postupak vodi k tome da studenti učiteljskih studija vlastitim djelovanjem iskuse poželjne značajke procesa učenja, omogućuje plodan odnos razmjene kojim se nadihlazi rascjep između teorije i prakse te uključuje istraživačko učenje kao prilog osiguravanju kvalitete nastave.

Literatura:

- Baumert, J. & Kunter, M. (2006). Stichwort: Professionelle Kompetenz von Lehrkräften. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*, 9(4), 469-520.
- Blömeke, S., Kaiser, G. & Lehmann, R. (Hrsg.) (2008). *Professionelle Kompetenz angehender Lehrerinnen und Lehrer*. Münster: Waxmann.
- Krainer, K. (2007). IMST als Intervention in das österreichische Bildungssystem. *Journal für Schulentwicklung*, 11(4), 36-42.
- Neuweg, G. H. (in Druck). Grundlagen der Lehrer/innen/kompetenz. Erscheint in R. Nickolaus, G. Pätzold, H. Reinisch & T. Tramm (Hrsg.), *Handbuch Berufs- und Wirtschaftspädagogik*. Bad Heilbrunn: Klinkhardt.
- Oser, F. & Oelkers, J. (Hrsg.) (2001). *Die Wirksamkeit der Lehrerbildungssysteme*. Chur/Zürich: Rüegger.
- Prenzel, M. & Ostermeier, C. (2003). Effizienzsteigerung des mathematisch-naturwissenschaftlichen Unterrichts – Ein unterrichtsbezogenes Qualitätsentwicklungsprogramm. *Beiträge zur Lehrerbildung*, 2(1), 55-60.